

HDLU ISTRE objavljuje natječaj za sudjelovanje u selektiranom tematskom projektu

„KADA OTPAD POSTAJE UMJETNOST“

Kustos projekta: Igor Gustini

Pravo prijave imaju svi umjetnici neovisno o pripadnosti umjetničkim udrugama s područja Republike Hrvatske.

Prijave se šalju na email adresu istrehdlui2020@gmail.com i na email adresu kustosa projekta igor.gustini@gmail.com **do 3. veljače 2025. do 15 sati.**

Sadržaj prijave

Jedna (1) fotografija rada u manjoj rezoluciji u JPG formatu s punim opisom rada kako slijedi: Prezime Ime, Naziv rada, dimenzije, tehnika, godina produkcije.

(U SLUČAJU SELEKCIJE KUSTOSA, POSLANA FOTOGRAFIJA ULAZI U KATALOG IZLOŽBE)

Ispunjena prijavnica s podacima o autoru i radu.

Prijava na natječaj podrazumijeva kotizaciju u iznosu od **6,50** EUR za članove HDLUa Istre te **13** EUR za ostale.

Podaci za uplatu kotizacije:

HDLU ISTRE

Zagrebačka 4 , 52100 Pula

IBAN: HR6624070001118016015

Poziv na broj: 2025

MODEL: HR00

SVRHA: kotizacija (navesti ime prezime autora koji plaća kotizaciju)

Iznos: €

O projektu

Mnogo toga se promijenilo u umjetnosti od kada su početkom prošloga stoljeća novonastale europske avangarde pokrenule kulturnu revoluciju postavljajući temelje za sve buduće generacije umjetnika.

Među svima najveće zasluge za likovnu umjetnost imali su Picasso i Marcel Duchamp, zasigurno među najvećim inovatorima i vizionarima u povijesti. U relativno kratko vrijeme ti velikani su se afirmirali u svijetu tako da su njihove ideje brzo postale neizbježne reference za sve likovnjake suvremenog naraštaja.

S vremenom, oba umjetnika krenula su različitim putevima. Dok se Picasso fokusirao pretežno na artefakte kao „konkretan“ plod vlastite neograničene kreativnosti, znatiželje i beskrajne energije, Duchamp se zanimao za samu ideju kao takvu, što dobiva svoje konačno oblikovanje marljivim radom, bez vidljivih spontanosti i često nakon dugog mentalnog procesa. U oba slučaja, rezultati njihove istrage karakteriziraju ujedno i njihove ljudske osobine.

Moćna umjetnost temperamentnog Španjolca otvorila je put prema novom izražaju i slobodi u slikarstvu i kiparstvu, a „koncept“ promišljenog Francuza je toliko bio iznad svog vremena da u stvari danas živimo njegovo vrijeme, ni više ni manje kao što tek sada koristimo u potpunosti genijalno nasljeđe Nikole Tesle.

U konstantnoj potrazi za istraživanjem, ti umjetnici eksperimentirali su s raznim materijalima koji su bili daleko od uobičajenih do tada korištenih, propitujući diktat klasične umjetnosti posvećene "mimezisu". Po prvi put se počinju koristiti kolaži, asemblaži, „objet trouve“ ili „ready made“, što su vrlo često odbačeni predmeti koje umjetnik pronalazi, reciklira i komponira u sasvim novom kontekstu, ponekad i s određenom dozom ironije.

Od kubizma i dadaizma do danas, skoro pa i nema umjetnika koji nije barem djelomično koristio neke odbačene predmete, papire i sl. za umjetničke svrhe. Snaga recikliranja dobiva epsku vrijednost kada rezultat postignut na kraju otvara put u nove estetske i konceptualne vrijednosti, koje imaju jednako dostojanstvo i razloge postojanja koliko i uobičajeni „plemenitiji“ načini umjetničkog stvaranja što nam je tradicija ostavila u nasljeđe.

Protagonisti futurizma, nadrealizma, ruske avangarde, nouveau realisma, pravca arte povera... kao i umjetnici: Meret Oppenheim, Joseph Cornell, Alexander Calder, Alberto Burri, Piero Manzoni, Mimmo Rotella, John Chamberlain, Robert Rauschenberg, Antoni Tàpies, Nam June Paik, Fabio Mauri, Joseph Beuys, Gabriel Orozco, Anselm Kiefer, Tracey Emin, Sarah Lucas, Damien Hirst, Wim Delvoye, Tom Sachs, Ai Weiwei... svi su barem jednom koristili otpad raznog porijekla i s različitim ciljevima, kao sastavni dio vlastitog rada.

U arhitekturi, Anonio Gaudì upotrebljava polomljeni šareni keramički otpad koji mu stiže direktno iz keramičkih tvornica i kombinira ga kao mozaik u izvornoj katalonskoj tehnici „trencadís“, za dekoriranje vanjskih zidova, fasada, krovova te raznih ukrasnih i arhitektonskih elemenata u najprestižnijim zgradama u Barceloni: Casa Batllò, Casa Milà, Park Güell, i u manjoj mjeri u Sagrada Familii.

Za Kurta Schwittersa, svaki pojedinačni materijal koje oko percipira, od najmanjeg komadića papira, korištene putničke karte, starih novina, kuverte, slova i brojevi, etikete, ambalaže, reklame... do raznih većih predmeta, jednako je važan za stvaranje

umjetničkog djela. Od slikarstva i kolaža do ambijentalnih prostora - kao njegov najvažniji životni projekt „Merzbau“, umjetnik ostaje vjeran svojim materijalima. Ta kompleksna trodimenzionalna work in progress instalacija, što je ujedno njegov dom i atelje, pratila ga je u više navrata do kraja života i koncipirana je kao sinteza njegovog cjelokupnog rada. Ti artikulirani prostori podijeljeni u šiljastim „špiljama“ sastavljeni od svih mogućih materijala, nose u sebi emotivne, socijalne i političke poruke vezane za njegov privatni život te oštru kritiku prema dekadenciji u kojoj je njegova zemlja već odavno oronula.

César Baldaccini smatrao je da smeće ima svoju „povijest“ jer se u njemu nalaze stvari koje su nekada bile odabrane ili oblikovane, koje su „živjele svoj život“ i nečemu služile i stoga su poprimile neku vrstu „stanovite ljepote“. Dalje, umjetnik razlikuje smeće razvrstavajući i onaj manje vrijedan (kao npr. građevinski otpad), što definira „anonimnim“ jer u njemu se nalaze pretežno „neutralne“ i neupotrebljive stvari kao polomljene cigle, komadi betona ili lima. Za Césara, „smeće nije ono što je društvo odbacilo, već nešto što je netko ostavio u okolišu, pa ga onda preuzima umjetnik za svoj rad“.

Andy Warhol je tvrdio da odbačene stvari imaju veliki potencijal za „zabavu“ i da je u njima više prisutan „humor“. U starim holivudskim filmovima s puno glazbe i glamura, mnogobrojne filmske statistice bile su angažirane za pjevanje i plesanje, ali iz određenih razloga neke scene su bile izrezane i nisu uvrštene u konačnom odabiru produkcije. Izrezana scena postaje tako „komad otpada na podu u montažnoj sobi“ te posljedično i djevojka što je u njoj glumila pretvara se na neki način u „ljudski otpad“ koji se neće nikada pojaviti u tom filmu, premda je u njemu snimljena i fizički je statirala. „Cijela originalna snimka bez rezova vjerojatno bi bila zabavnija nego konačno odabrana scena gdje je na kraju sve na svome mjestu“, kaže Warhol, te nadodaje da kad su on i ekipa snimali dugometražne eksperimentalne filmove, na kraju je uvijek najviše volio upravo izrezane scene, koje je pažljivo skupljao i čuvao u posebnim kutijama.

Povodom njegovih asemblaža koji su stvoreni možda s najvećom raznolikošću otpada u povijesti umjetnosti, Daniel Spoerri razmišljao je o pisanju knjige o „povijesti smeća“. U jednom odlomku zabilježio je morbidnu, ali i zanimljivu kulturološku i socijalnu razliku koja se odnosi na „izmet“ u afričkom i u zapadnoeuropskom svijetu. Naime, neka afrička plemena u zabitim i siromašnim selima, nemajući ništa drugo, koriste balegu kao dio građevinskog materijala te ju razbacuju na krovove svojih kolibi. U švicarskim selima, ista balega se uredno i pažljivo akumulira u hrpama pokraj farme, što predstavlja njeno „potencijalno bogatstvo“. Poljoprivrednik s najvećom i najkvalitetnijom hrpom gnojiva, vjerojatno će imati najveći broj krava, uzgajat će najbolju travu i proizvodit će najviše mlijeka, a iduće godine će opet imati najveću hrpu balege od svih farmera u okolici. „To je nešto za pokazati. Tako nešto te potiče na razmišljanje koliko može biti bogat jedan čovjek“.

Tony Cragg npr. polemizira s definicijom „otpada“ i ne slaže se s izrazom koji neki kritičari upotrebljavaju da bi definirali taj materijal u vezi s njegovim radom. Engleski kipar uzima kao primjer plastične boce i razne ambalaže koje se mogu naći na plaži te navodi da „... neki ljudi to vide kao smeće, dok neke druge ljude potiče na razmišljanje“. Umjetnik nadodaje da: „Svaki element je sjajan ili ružan ili je ipak nešto treće. Ovisi o rasponu naših kriterija“.

Sličnog mišljenja bio je i Picasso, koji je puno prije Engleza zabilježio duhovitu anegdotu vezanu za poznatu skulpturu „Glava od bika“ iz 1942. g. Španjolac, opisujući kako je slučajno došao do ideje za tu asemblažu, ističe da su prije tog čarobnog spajanja ta dva elementa zaista bila bezvrijedni zahrđali upravljač i banalno sjedalo od bicikle, te da ih je svatko mogao vidjeti na svoj način ovisno o vlastitoj sferi interesa i o „mentalnim rekvizitima“.

Ipak, najdirektniji od svih je možda talijanski umjetnik Claudio Parmiggiani, koji karikiranim riječima objašnjava svoj rad: „Za mene ima više života, više istine, više smisla za tragično u krpi ostavljenoj na podu, nego u cijeloj klasičnoj tragediji“.

Ova izložba se direktno referira na predavanje „Druga strana umjetnosti“ s podnaslovom „Kada otpad postaje umjetnost“ koje je održano u prostoru HDLU-a Istre 2023. g. u sklopu projekta „Edukacija mladih“. Također, ova izložba nema nikakve političke niti socijalne namjere, što bi eventualno ova tema mogla potaknuti.

Kako smo vidjeli, otpad je već odavno korišten u umjetničkim djelima i nitko više to ne osporava kao umjetnost. Stoga se spontano postavlja pitanje: zašto umjetnici u ovom stoljeću još uvijek koriste otpad iako je u biti po tom pitanju sve već rečeno?

Ovom izložbom nastojimo odgovoriti na ovo pitanje kao i druga, makar u našem okruženju. Trash ili otpad, postoji i biti će ga sve više oko nas. Nama je da prihvatimo taj izazov i, ako je moguće, da ga pokušamo pretvoriti u „umjetnost“.

Igor Gustini